

Slavnostní shromáždění na paměť stého výročí narození prof. JUDr. Antonína Randy.

1. Průběh slavnosti.

Do roku 1934 spadá sté výročí narození a dvacáté výročí smrti Dr. Antonína R a n d y, jehož vynikající osobnost výrazně vystupuje nejen na poli vědy právní, ale i v životě veřejném.

Universita Karlova použila této příležitosti, aby projevila svůj úzký vztah a úctu k jeho velkému dílu a uspořádala z usnesení akademického senátu dne 16. října t. r. ve velké aule Karolina slavnostní shromáždění universitní, přizvavši k součinnosti Českou akademii věd a umění, Královskou českou společnost nauk, Právnickou jednotu a Jednotu založen.

Konání slavnosti bylo notifikováno význačnějším universitám evropským zvláštním listem v latinském znění.

Průběh slavnosti konané v starobylé aule Karolina byl filmován a vysílán rozhlasem.

*

Slavnost zahájil úřadující rektor vysokého učení Karlova, prof. Dr. Josef D r a c h o v s k ý tímto projevem:

»Slovutné shromáždění!

Stát i národ, kteří vzpomínají s úctou svých velikých lidí a uvědomují si jejich činy, pěstují tím ducha národa i státu v nejušlechtilejším smyslu. Jestliže však náš nedávno obnovený stát a vzkříšený národ takovýmto holdem splácí čestný dluh památce velikých zemřelých, má tato vzpomínka tím důležitější důvod, neboť nám i světu prokazuje, že jsme si svého úspěchu zasloužili, že na dějiště světové jsme vstoupili nikoliv jako neznámí a vedení potřebující, ale jako národ kulturně kvalifikovaný, nepostrádající osobností vůdčího významu i za hranice sahajícího.

Z toho poznání vyplývá ušlechtilé sebevědomí mužného národa, který od dějin nejenom přijal, ale také k jejich tvo-

ření přispěl, ale také poučení, že dějiny nedávají darů, že plody úspěchu mohou následovati teprve po setbě usilovné práce a přinesených obětí. A národ, který má toto mravní přesvědčení v srdci a duši, nezahyne, ale bude jistě prospívati a povznášeti se výše.

Randa jest jedním z velikých mužů národa a jest také z největších postav Karlovy university. Jest její povinností v jubilejním roce jeho narození a úmrtí ho vzpomenouti, a proto za spolupráce těch, jimž snažení Randovo s nemenším úspěchem bylo věnováno, uspořádala tuto oslavu, k jejímuž významu a lesku přispívají všichni vzácní hosté.«

Na to rektor uvítal vzácné hosty slavnosti (seznam jejich následuje na str. 583) a členy rodiny Randovy. Skončil přáním:

»Quod bonum, felix, faustum, fortunatumque eveniat!«

Nato promluvil za Českou akademii věd a umění její president Dr. h. c. J. B. F o e r s t e r:

»Jménem České akademie věd a umění vzpomínám zde Dr. Antonína Randy, jejího drahého presidenta, s upřímnou úctou a vděčností. Česká akademie zůstane vždy vděčna Randovi, že se ujal jejího vedení v době kritické, v době interregna, kdy přecházelo řízení instituce nad jiné důležité z rukou zakladatelových v ruce členstva.

A bylo zajisté šťastným rozhodnutím vložiti úlohu vůdce rukám právníkovým.

President Hlávka vypracoval řád i stanovy České akademie za pomoci vážných poradců s obdivuhodnou přesností a důkladností. Ale byla tu po jeho úmrtí přece možnost různých výkladů a zbyly některé nedorěšené otázky. Zde nejprve zasáhl Dr. Randa věhlasem právníckým přesnou a definitivní formulací a oddal se celou vahou své osobnosti svému odpovědnému úřadu.

Mám také osobní vzpomínky na Dr. Randu. Vídali jsme se občas za jeho působení ve Vídni, a musím říci, že jsem v něm poznal muže ušlechtilého, prostého vší domýšlivé povýšenosti, muže otevřeného a přímého. Imponovaly v jeho slovech i činech klid, rozvaha a ukázněná vůle.

Dr. Randa silně reagoval na dojmy a zážitky v umění

a rys lyrické krásy vtiskl celé jeho bytosti něco nesrovnatelně tklivého.

Randa pohlížel v život — smím-li zde užítí formulace shakespearovské — »jediným okem radostným, druhým pak zvlhlým slzou«. Vycítili jsme brzy ve styku s ním, že jest sluhou světla.

»Pour répendre le soleil sur les autres, il faut l'avoir en soi.«

V tomto vzácném splynutí vědce a milovníka krásy spočívalo kouzlo Randovy osobnosti.

Čest jeho památce, úcta jeho životnímu dílu.«

Následoval proslov předsedy Královské české společnosti nauk, profesora PhDr. Josefa J a n k a :

»Vaše Magnificence, pane ministře, dámy a pánové!

Vracíme-li se v pietním rozpomínání k skvělé vědecké postavě Ant. Randy, nemůže mezi vzpomínajícími chyběti Královská česká společnost nauk, jediná naše vrcholná instituce vědecká v dobách, kdy Randa svými prvními průboji na poli právních věd se ocital v popředí představitelů svého oboru, občanského práva, na pražské universitě, tehdy ještě nerozdělené, zvláště však mezi pionéry naší české právovědy.

Oceňujíc Randovy velké potence a hotové záslužné práce vědecké, Královská česká společnost nauk zvolila jej již roku 1873 řádným členem své humanitní třídy a povolala ho tím (jak to dosud zařízeno) do kruhu správců této instituce. Volba ta měla tím větší váhu, že tenkrát Společnost nauk, jež až do převratu z r. 1918 byla utrakvistická, hostila ve svém kruhu také vynikající členy university národnosti německé (kteří se po oddělení české university vzdali skorem do jednoho členství ve Společnosti nauk), takže soutěž vědecká byla tehdy co nejširší a nesnadná.

Volba Randova za člena Společnosti nauk jeví se však dnešnímu pozorovateli významnou ještě s jiné stránky. Podle stanov posvěcených tradicí shromažďuje Společnost nauk ve svém členstvu především pracovníky v oborech teoretických, a to jak filosoficko-filologicko-historických, tak matematicko-přírodovědeckých. Obory praktické, mezi nimi výslovně i právo živoucí a současné, jsou z okruhu Společnosti vyloučeny.

Proto tolik vynikajících právníků, též mediků a techniků, byl vědecky zdatných, nenacházíme mezi členstvem Společnosti. Byl-li však Antonín Randa přes to, že vzdělával úsek práva praktického, povolán do lůna Společnosti nauk, způsobila to zajisté ryzí nauková jakost jeho prací a dále to, že ve spisech velkého a neúnavného vědce a učitele práva prakticky užitého bylo uloženo a zaseto tolik bystrých teoretických postřehů, zásad a výhledů, že byl tu postaven pevný ukazatel dalšímu badání, třeba i jen historickému. To bylo před mnoha lety a je tomu i dnes.

Také dnes Královská česká společnost nauk se ve vděčné vzpomínce sklání před světlou památkou badatelského zjevu Randova, oceňujíc zároveň, jak pilně a svědomitě Randa plnil všechny povinnosti vzaté na sebe řádným členstvím a jak dobrým právníckým rádcem byl Společnosti nauk v naléhavých potřebách časových. Tyčí se před námi markantní postava učence, jenž pracuje pro lidskou pospolitost stejně jako pro milovaný národ, do písmene plnil vznešené heslo Františka Palackého, na něž není ani dnes radno zapomínati: V práci a vědění je naše spasení.«

Za Právníckou jednotu v Praze promluvil její starosta, univ. prof. Dr. Karel Hermann - Otavský:

»Vaše Magnificence, páni ministři, velevážené dámy a slovušní pánové!

Právnícká jednotu v Praze jest vděčna staroslavné naší universitě, že může společně s ní a s učenými našemi korporacemi oslaviti památku stoletého jubilea narození Randova.

Jubileum toto spadá téměř v jedno se sedmdesátým výročním trvání Právnícké jednoty. Ustavující valná hromada naší Jednoty konána byla dne 15. prosince 1864 v Karolinu, když byly její stanovy — vypracované v kroužku doktorů práv — došly úředního schválení. Účastníky těchto prací byli: Tomáš Černý, Antonín Haas, Josef Hochmann, Jaroslav

Kotovic, Jan Kučera, Josef Prachenský, Antonín Randa, Jakub Škarda, Josef Tylš a Rudolf Wolf.

Jednota pak ihned zahájila svou činnost statutární, jejímžto jádrem a hlavním obsahem bylo, jak § 1 stanov uvádí, »působiti k tomu, aby se v řeči české pěstovaly vědy právní a státní«. Ředitelstvo Jednoty činí hned ještě v prosinci 1864 provolání ke členstvu, že týdenní své schůze míti bude ve čtvrtek každého týdne o 6. hodině odpolední v koleji Karlově.

A tyto čtvrtky, zachovávané až podnes, staly se historickými. Soustřeďovaly české právníky, kterým se tehdá ještě nedostávalo střediska, sdružovaly je ke společné práci, dávaly rozpravami příležitost k výměně názorů o otázkách vědeckých i organizačních a přinesly v tom směru mnohé cenné podněty a výsledky. Byly to doby, kdy naše Jednota byla takoruka ohniskem buditelské práce v oboru života právního, kdy účastnila se plnou měrou úporného zápasu o uplatnění českého jazyka a českého živlu v právní vědě a v životě veřejném.

Toto, jak možno říci, heroické období v minulosti naší Jednoty — která tu do jisté míry anticipovala i úkoly pozdější české fakulty právnické — toto období tvoří slavný list v jejích dějinách. A na tomto listě jejích dějin skví se v popředí jméno Randovo, jsouc psáno na něm písmem nesmazatelným.

Randa jest to, jenž byl spiritus rector již ve sdružení právníků, kteří vypracovali stanovy Jednoty, Randa byl již od počátku čelným funkcionářem v jejím ředitelstvu a po několik desetiletí až do svého skonu jejím starostou, byl ve schůzích jejích častým řečníkem, na katedře Jednoty radostně vítaným a vděčně poslouchaným. Randovy přednášky v Jednotě — celkový jich počet byl 69 — byly jako sváteční večery, shromažďující četné členstvo, praktiky i teoretiky. Začasté zvláště i kratší příležitostné výklady a kritické poznámky, jež s oblibou podával se stolce předsednického, navazuje na konanou přednášku a debatu, působily na vděčné posluchačstvo jako dešť zlatých mincí, jakoby drahocenný jactus missilium ze štedrých rukou milovaného učitele.

Zvláště jest vzpomenouti Randova působení v Jednotě

k vydávání starých českých památek právních, k rozpisu cen na česká vědecká díla, k uplatnění vlivu Jednoty na reformy zákonodárné, jakož i k účasti v akcích o jazykovou rovnoprávnost.

Nehynoucí zásluhy získal si Randa o založení a rozvoj časopisu »P r á v n í k«, Jednotou vydávaného. Třeba ne formálně ve svazku redakčním, přece jest Randa v popředí onoho kruhu pracovníků, jichžto úporné obětavosti děkuje »P r á v n í k« za svůj vznik a rozvoj, a zůstává mu věrným až do konce. Mnohé své výklady, jež pro širší kruhy v knižní formě uveřejňuje, činí již dříve přístupnými čtenářům »P r á v n í k a« a horlivým úsilím zjednává i další spolupracovníky. Randovi vděčí »P r á v n í k« za více než 70 rozpravných článků a za přčetné posudky a referáty. Ano, i samo smuteční číslo z 15. října 1914 přináší literární příspěvek z jeho péra, jakoby poslední pozdrav českým právníkům, vyznívající nadšenými slovy pro starobylý náš ústav zemských desk.

Právníká jednota sklání se světlé památce svého slavného zakladatele holdem hluboké úcty a vděčnosti nepomíjející.«

Následoval projev předsedy Jednoty záložen, komerčního rady A n t o n í n a M a r k a :

»Prosím, aby mně bylo dovoleno především poděkovati Jeho Magnificenci panu rektorovi a akademickému senátu za rozhodnutí, přibrati Jednotu záložen k účasti v pořádání slavnostního shromáždění, jímž staroslavná universita Karlova vzdává úctu památce věhlasného právníka a vynikajícího člena svého profesorského sboru, Dr. Antonína R a n d y, u příležitosti stého výročí jeho narození.

Jednota záložen přijala s vděčnou radostí pozvání k účasti v pořádání této slavnosti, neboť sotva by byla jinak našla vhodnější a důstojnější formu k tomu, aby při této příležitosti vzpomněla muže, který byl z nejpřednějších a nejpracovitějších mezi těmi, kdož kladli základy českého svépomocného záloženství v nejranějších dobách jeho vývoje.

A relief Randovy osobnosti jako právníka byl by jistě neúplný beze zmínky o jeho významu pro české záloženství

a jeho vývoj, protože byl to především právnícký zájem, co přivedlo Randu do řad českých záloženských pracovníků.

Ale byl to také živý zájem a porozumění pro obecné potřeby praktické, což jest samozřejmo u toho, kdo jest si vědom, že skutečný život jest reální náplní právních norem, které se k němu připínají svým původem, svojí materiální vahou a svým praktickým účelem.

České svépomocné záložny byly tenkrát, na konci padesátých a v šedesátých letech minulého století, u nás zjevem docela novým, a bystré pozornosti Randově, který bedlivě sledoval vývoj skutečného života a uvažoval o něm věhlasným svým právníckým důvtipem jak s hlediska platného právního řádu, tak i s hlediska žádoucího jeho přizpůsobování měnícím se poměrům a novým zjevům, nemohly tyto nově vznikající svépomocné útvary lidového peněžnictví ujíti.

Vzbudily jeho vědecký zájem, a ten byl tím živější, že české svépomocné záložny byly v dobách svého vznikání vlastně nerozřešeným juristickým problémem jak co do své právní povahy, tak i co do svého ústrojí.

A tak již v roce 1866, kdy po prvé objevilo se v dějinách českého svépomocného záloženství Randovo jméno, zabýval se mladý, ale tehdá již známý a neúnavný tento učenec-právník otázkou právní povahy tehdejších záloženských spolků.

Zodpověděl ji v ten rozum, že žádná tehdejšímu právnímu řádu známá forma societerního podnikání se pro záložny nehodí a že proto musí býti hledána nová forma, vyhovující záloženské povaze a funkci.

Randa tedy záhy a velmi správně postřehl, že starý zákon o spolcích z roku 1852 (který tehdy jediný v té příčině mohl býti brán v úvahu a do jehož neurčitého a velmi primitivního rámce byly tehdy vtěsnány nově vznikající české záložny) jest pro záložny právním podkladem toliko nouzovým a na trvalo nemožným.

A Randa hned také sám ujal se iniciativní práce za tím účelem, aby záložnám chybějící a pro ně vhodný právní podklad byl zákonodárným zakročením nově vytvořen.

Z Randova péra vyšla osnova zvláštního zákona pro svépomocné občanské záložny, kterou se v letech 1867 a 1868 zabýval zemský výbor království českého a která byla spíše

jenom v časové než také ve věcné souvislosti s tehdejšími obdobnými zákonodárnými projekty v zemi Pruské.

Tato osnova nestala se zákonem, snad z ne docela neodůvodněných pochybností po stránce ústavně právní, snad také vlivem tehdejších politických poměrů a stala se bezpředmětnou, když brzy poté vydán byl pro veškeré země rakouské říšský zákon o společenstvech výdělečných a hospodářských ze dne 9. dubna 1873, číslo 70 říšského zákoníka.

A zase byl to Randa, který za krátko po vyhlášení tohoto také pro svépomocné záložny určeného zákona věnoval se jeho studiu a v pozoruhodné monografické publikaci pojednal o některých pochybných otázkách rakouského družstevního práva.

A jakmile jednou vzburzen byl Randův zájem o české záložny, neutuchl již, a Randa zůstal českým záložnám věren až do své smrti.

V oboru družstevního práva měly záložny v Randovi vždycky spolehlivého a vždy ochotného rádce, poučovatele a vykladače, ale také ochránce, jehož hlas ve prospěch záložen byl znamenitě podepírán stále rostoucím jeho vědeckým věhlasem.

Nebylo právní otázky záložen se týkající, které by Randa nebyl věnoval svoji pozornost a ke které by nebyl dal odpovědi, ať iniciativně, ať k dotazu, a dělo se to nesčetnými posudky, referáty, publikacemi a jinými projevy, dělo se to na záloženských sjezdech a při poradách záloženských ústředních orgánů, v pamětních spisech a intervencemi u veřejných úradů a podobně.

Zvláště charakteristickým pak pro bystrou prozíravost Randovu v právních věcech záloženských jest dvojí moment.

Randa prvý a proti převládající tehdy theorii a praxi, hlavně v Německu, klasické zemi družstevního vývoje a jeho vědeckého studia, vyslovil a obhájil princip rovnocennosti obmezeného ručení s neobmezeným ručením členů záložen a vůbec společenstev, a pozdější vývoj záloženský a družstevní dal v té příčině Randovi úplně za pravdu.

A Randa to byl, jenž prvý již v roce 1874 dal podnět k zřízení externího kontrolního orgánu, který by přezkoumával stav záložen a jich činnost, jim radil a je varoval a napomínal, bylo-li by toho třeba.

Nebylo vinou Randovou, že tento jeho podnět byl ve formě povinné zákonné revise uskutečněn teprve téměř o třicet let později, zákonem ze dne 10. června 1903, číslo 133 říšského zákoníka.

Randa však neomezoval se ve své záloženské činnosti jedině na ony právní otázky, které spadaly do oboru vlastního jeho vědeckého badání, Randa věnoval svoji pozornost a péči a svoje schopnosti a síly také jiným, pro záložny důležitým otázkám právním a hospodářským, a byly to zejména také věci daňové a poplatkové, v nichž Randovu úsilí a jeho přispění záložny mohly děkovati leckterý cenný úspěch.

A Randa neváhal bráti také přímou a účinnou účast v organizačním životě českých záložen, což mu jednak rozhojňovalo příležitost působiti ve prospěch záložen, zároveň však jenom ještě stupňovalo a činilo toto působení intenzivnějším a úspěšnějším.

Již v roce 1866 vstupuje Randa do Ústředního výboru záložen českomoravských, zřízeného na základě usnesení památného prvního záloženského sjezdu v Praze v roce 1865; v této funkci pak zaujal v roce 1869 úřad předsedy Úvěrního spolku záložen při Živnostenské bance, tehdy založené.

Když pak v roce 1879 byl Ústřední výbor záložen českomoravských vystřídán Spolkem přátel záložen českomoravských v Praze, stal se Randa předsedou tohoto spolku a setrval v této funkci po celou dobu jeho trvání.

Spolek se rozešel v roce 1884, kdy na jaře vešla v život definitivní záloženská stavovská organizace, dnešní Jednota záložen.

Do Ústředního výboru Jednoty záložen Randa již nevstoupil, ale mohl tehdy již s klidem vzdáti se své činné účasti v záloženské organizaci, protože zavčas postaral se, jí za sebe o ne méně povolaného a způsobilého nástupce v osobě profesora Dr. Josefa S t u p e c k é h o, svého žáka a přítele a zároveň svého kolegy v profesorském úřadě.

Stupecký, který přinesl si hojnost zkušeností z dřívější své funkce jednatele Spolku přátel záložen českomoravských, stal se předsedou Ústředního výboru Jednoty záložen a zůstal jím až do své předčasné smrti v roce 1907.

Avšak odchod Randův ze společné organizace záloženské

dokonce neznamenal pro něho opuštění záložen a zastavení dřívější práce pro záložny.

Randa i pak zůstal záložnám upřímným a věrným přítelem, spolehlivým rádcem, Randa i pak živě se zajímal o záloženský ruch, o radosti a bolesti záložen, o jich potřeby a tužby, jsa vždycky a kdykoli ochoten přispěti záložnám radou nebo pomocí, Randa i pak leckdy předsedal záloženským schůzím a sjezdům, nebo alespoň byl jich vítaným hostem, účastnil se debat a diskusí, na schůzích, sjezdech i jinak.

A jak živý byl a zůstal tento Randův zájem o české svépomocné záložny, ukázalo se zvláště zřetelně v letech 1911 a 1912, kdy Randa, tehdy již kmet téměř osmdesátiletý a krátce před svou smrtí, s obdivuhodnou bystrostí oddal se studiu publikované tenkrát vládní osnovy nového zákona o společenstvech výdělečných a hospodářských, podrobiv ji kritice a usiluje zejména také o vytvoření nové české terminologie, které bylo třeba pro nové pojmy osnovou tvořené.

A zase a ještě tenkrát byl to Randa, který neváhal publicisticky vystoupiti na ochranu českých záložen, jimž hrozily těžké újmy, byla-li by se vládní osnova stala zákonem.

Nebylo arciť povolanejší osobnosti, která by byla mohla s větším úspěchem odvážiti se kritiky vládní osnovy a nebylo spolehlivějšího a vážnějšího ochránce, který by byl mohl účinněji postaviti se po bok záložnám vůči hrozícímu nebezpečí.

Nuže, takový byl Randa jako osobnost záloženská a takové byly Randovy vztahy k českým svépomocným záložnám, a zajisté i toto, docela jenom stručně a v hrubých rysech načrtnuté vyličení Randova působení v oboru záloženském stačí na doklad toho, že v českém svépomocném záloženském ruchu byl Randa z osobností největších, nejplodnějších a nejzasloužilejších.

Končím tento svůj projev, věnovaný světlé a ušlechtilé památce Dr. Antonína R a n d y a záloženské vděčnosti za jeho záloženskou práci.

Hluboce zakotveno bylo životní úsilí Randovo v samotných základech rozvoje našeho záloženství a stejně hluboce tkví také kořeny nehynoucí vděčnosti našich záložen za všechno horlivé a vydatné Randovo přispění k jich rozvoji.

Tím Randa sám vytvořil si nejskvělejší památník v dalším trvání a rozkvětu našeho záloženství, jehož byl tak velikým, neocenitelným a obětavým podporovatelem až do nejpozdnějších dnů požehnaného kmetství.«

Nato následovala slavnostní přednáška univ. profesora JUDr. Jana Krčmáře, ministra školství a národní osvěty, »Pojem práva a idea spravedlnosti. Jejich místo v díle Randově«, která je otištěna v čele tohoto čísla.

Poté ujal se slova jménem rodiny Randovy ředitel Ing. Ivo Kruliš-Randa:

»Velevážené shromáždění, dámy a pánové!

Dovolte, abych jménem rodiny Randovy a jménem celého příbuzenstva poděkoval všem pořadatelům a slavnostním řečníkům, zejména ministru školství a národní osvěty, panu Dr. Janu Krčmářovi, Jeho Magnificenci rektoru Karlovy university, panu profesoru Dr. Drachovskému, presidentu České akademie věd a umění, panu Dr. Foerstrovi, předsedovi Královské české společnosti nauk, panu profesoru Dr. Josefu Jankovi, panu starostovi Právnické jednoty profesoru Dr. Hermannu-Otavskému, zástupci Jednoty založen, panu děkanu právnické fakulty, Dr. Funkovi, jakož i všem ostatním, kteří se zúčastnili této pietní vzpomínky.

Jsem vzdálen toho, abych v tomto slavnostním shromáždění na paměť stoletých narozenin Dr. Randy viděl oslavu určitého jména, neb pouhých osobních zásluh, nýbrž, jak z rázu celé slavnosti vyplývalo, šlo o ocenění práce vědecké, pedagogické a národní. Dějiny našeho národa v minulých stoletích byly plné smutku a pokoření. Pouze z obdivuhodné životní síly národa vytrysklo vzkříšení našeho jazyka.

Bylo třeba tvořiti českou literaturu, umění a vědu, politickou organizaci a nezbytný hospodářský základ, t. j. český obchod, peněžnictví a výrobu. Tisíce buditelů všech oborů, jmen slavných i méně známých, snad dnes již zapomenutých, přispívalo svým umem a nadšením k velikému dílu, které bylo a muselo být korunováno úspěchem. Můj děd byl pouze

článkem v onom dlouhém řetěze buditelů a přispěl podle svých schopností svým dílem k onomu stupni vzdělanosti národa, který znamená zralost pro státní samostatnost. Po generacích buditelů a předválečných budovatelů přišla generace osvoboditelů, v čele s panem presidentem Masarykem, Dr. Kramářem a s tisícem jiných a jiných spolupracovníků; byl to odboj domácí a zahraniční, korunovaný zdárným výsledkem, uznáním samostatnosti našeho národa. Byly to úkoly nesnadné, vykonané generacemi buditelů a osvoboditelů a nejsou to úkoly méně důležité, které nás ještě očekávají, neboť nynější generace přejímá slavný závazek stát náš udržeti. Udržení a zdárné vybudování státu vyžaduje obrodu oněch vlastností, kterými byl národ vzkříšen a osvobozen. Smysl této vzpomínky jest zajisté ten, aby uveden byl příklad nynější generaci, hlavně té, která vstupuje v činnorodý život.

Jsem přesvědčen, že dnešní vzpomínka byla zcela v intencích povahy mého děda, majíc též význam pedagogický a přinášejíc mnoho povzbuzení mladší generaci.«

Následoval závěrečný projev děkana právnické fakulty, profesora JUDr. Viléma F u n k a, jenž promluvil takto:

»Vážené shromáždění!

Universita Karlova spolu s význačnými organisacemi vědeckými a hospodářskými vzpomenula dnes dne, kdy před sto lety spatřil světlo světa ten, jemuž osud dopřál, aby se stal jedním z nejvíce zářících světél vědy právní a jedním ze synů svého národa těch nejzdárnějších.

Pro naši fakultu právnickou znamená den narození Dr. Antonína rytíře Randy den zvláště významný. Ba možno říci, že jest tento den pro ni dějinně význačným. Jest to den, kdy narodil se jeden z hlavních tvůrců a zakladatelů fakulty. V době, kdy neměli jsme ještě českou universitu a českou fakultu právnickou, byl to Randa, který dlouholetou, skutečně usilovnou prací, zejména získáváním způsobilých sil učitelských, připravoval její zřízení a snahy jeho potkaly se s plným zdarem.

Fakulta právnická to byla, se kterou splynula nejvýznačnější část jeho života. M y m ů ž e m e s i říci

s hrdostí, že Randa byl náš a v první řadě náš. Fakulta právnická byla prostředím vývoje Randova a ve vývoji jejím navzájem obohatil se jeho vliv, který byl zde směrodatným a rozhodným. Randa habilitoval se v roce 1860 na universitě tehdy společné, a od té doby téměř nepřetržitě po 44 let byl aktivním členem sboru učitelského, a to jedním z nejvýznačnějších jeho členů.

Roku 1861 byla zřízena stolice česká pro rakouské právo občanské. První přednášky o něm zahájil v druhém běhu roku 1861 docent Dr. Randa. Přednáškami těmi položil na pražské universitě základ pro nový směr badání vědeckého. Po profesoru Ungrovi byl Randa prvním učitelem, jenž v Rakousku a zejména na pražské universitě zavedl přesně systematický a genetický výklad na základech práva obecného.

Za dobu svého působení učitelského, jež zahrnuje více než čtyři desetiletí, vychoval náš Randa řadu generací českých právníků, a vykonal takto rozhodující vliv na vývoj celého našeho právního života.

Randa byl nejen skvělým právnickým učitelem akademickým, ale také jednou z nejvíce uznávaných autorit vědeckého světa právního vůbec. Nebylo to nadsázkou, když cizí kritika nazývala jej druhým Savignym! Velká řada hluboce založených pojednání a spisů z oborů jím zastupovaných, zejména vynikající spisy »Držení« a »Vlastnictví«, přinesly jménu Randovu vědecké uznání daleko za hranicemi vlasti a získaly mu zasloužený hold se strany autorit těch nejpřednějších. Jménem Randovým i česká právní věda pronikla daleko za hranice. Se zřetelem k vysoké hodnotě svých děl také pro praktický život právní byl neprávem označen u příležitosti oslavy své sedmdesátky jakožto strůjce mostu mezi teorií a praxí, jako pravý pontifex juris.

Právo bylo Randovi obsahem a náplní jeho osobnosti. Bylo jeho tělem a duší. Tento základní rys jeho povahy naučili jsme se znáti a oceňovati všichni, kdo byli jsme jeho žáky a universitními kolegy, on došel správného objasnění také v přednášce našeho kolegy a člena našeho sboru, žáka a nástupce Randova, pana ministra Dr. Krčmáře.

Celý náš sbor učitelský sklání se před světlou památkou svého nezapomenutelného učitele, bývalého kolegy a jednoho

z největších právníků své doby s úctou, láskou, hrdostí a vděčností.

Památce Randově budiž trvalá nezapomenutelná čest!«

*

K slavnosti pořádané ve velké aule kolejí Karlovy dostavila se vedle oficiálních osobností rodina Randova v plném počtu.

Z hostů sluší na prvním místě se zmíniti o předsedovi poslanecké sněmovny Národního shromáždění Dr. Františku S t a ň k o v i.

Vládu zastupovali ministr sociální péče Dr. Alfred M e i s s n e r, ministr školství a národní osvěty profesor Dr. Jan K r č m á ř a ministr financí Dr. Karel T r a p l.

Za kancelář presidenta republiky byl přítomen odborový přednosta Dr. Jan Otakar W e b r. Nejvyšší správní soud zastupoval první prezident Dr. Emil H á c h a.

Dále se dostavil mimořádný vyslanec a zplnomocněný ministr Dr. Kamil K r o f t a, který zastupoval též pana ministra zahraničních věcí; ministr národní obrany dal se zastoupiti přednostou presidia generálem Dr. Robertem V o b r a t í l k e m, ministr vnitra ministerským radou Dr. K a l o u s k e m, ministr spravedlnosti, který v té době dlel jako delegát československé vlády na pohřbu J. V. krále Alexandra I., byl zastoupen odborovým přednostou Dr. Jaroslavem V o s k o u a šéfem presidia ministerstva spravedlnosti vrchním odborovým radou Dr. B r o ŷ o v s k ý m; pana ministra unifikací zastupoval šéf presidia ministerský rada Dr. F r i t z. Dále byli přítomni: šéf presidia ministerstva školství a národní osvěty ministerský rada Dr. Antonín D v o ř á k, presidiální šéf odborový přednosta JUDr. Otto E i s e n s t e i n, který zastupoval ministerstvo zemědělství, ministerstvo zahraničních věcí zastupoval ministerský rada Dr. P a c á k, ministerstvo národní obrany ministerský rada Dr. V o r e l, ministerstvo železnic odborový přednosta Dr. Jan Ř í h a a ministerstvo veřejného zdravotnictví odborový přednosta Dr. Richard B é b r. Z ministerstva školství a národní osvěty dále byl přítomen odborový přednosta Jan

Mlčoch, z ministerstva spravedlnosti vrchní odboroví radové Dr. Antonín Koukal, Dr. Otto Scholz a Dr. Jan Srb a z ministerstva pro sjednocení zákonodárství odborový přednosta Karel Schrotz.

Za Národní banku československou byl přítomen pan guvernér profesor Dr. Engliš, Československou národní radu zastupoval předseda profesor Dr. Němec a Dr. Antonín Schauer. Za zemi Českou dostavil se zemský prezident Dr. Josef Šobotka a hlavní město Prahu oficiálně zastupoval prof. Jaroslav Navrátil; za zemskou finanční správu dostavil se viceprezident zemského finančního ředitelství Dr. Richard Stretti.

Československé soudnictví bylo čestně representováno na slavnosti svými zástupci. Kromě zmíněného již presidenta nejvyššího správního soudu dostavil se za nejvyšší soud v Brně rada Jaroslav Čížek, nejvyšší vojenský soud byl zastoupen presidentem generálem šéfem Dr. Zeleným, který dostavil se s generálním vojenským prokurátorem Dr. Vítem Vrbou; dále byl přítomen president vrchního soudu Dr. Jiří Hausmann.

Mezi representanty ostatních úřadů uvítali jsme policejního presidenta pražského Dr. Vojtěcha Dolejše, ředitele universitní knihovny vládního radu Dr. Jana Emleera a vicepresidenta zemské školní rady Dr. Hendrycha.

Z kruhů církevních dostavil se děkan metropolitní kapituly u sv. Víta, prelát Msgr. Dr. Josef Soukup a generálvelmistr řádu křižovníků Dr. Vlášák.

Neméně četně byly zastoupeny vysoké školy: právnickou fakultu Masarykovy university v Brně zastupovali prof. Dr. František Rouček a prof. Dr. Adolf Procházka; za tuto universitu dále ještě se dostavil prof. Dr. Podpěra. Za české vysoké učení technické v Praze byl přítomen rektor prof. Dr. Ing. Břetislav Tolman. Za německou universitu pražskou dostavil se její rektor prof. Dr. Otto Grosser, a děkan právnické fakulty prof. Dr. František X. Weiss s profesory Mayrem-Hartingem, Peterkou, Neunerm a Laufkem. Dále byl přítomen rektor německé techniky v Praze prof. Dr. Vilém Gintls děkanem všeobecného oddělení této vysoké školy prof.

Konstatinem Leyerem; za Husovu evangelickou fakultu bohosloveckou pak profesor Dr. J. L. Hromádka. Rehořovu universitu papežskou v Římě zastupoval na slavnosti profesor Dr. Josef Vraštil a z Ukrajinské university byl přítomen profesor Borodaievský.

Ze zástupců učených společností jest jmenovati presidenta Masarykovy akademie práce prof. Dr. Pantoflíčka a gen. tajemníka České akademie prof. Dr. Weignera; Slovanský ústav zastupoval na slavnosti profesor Dr. Murko a za Československou akademii zemědělskou dostavil se Dr. Otakar Horák. Jednota československých advokátů byla zastoupena předsedou Dr. Ladislavem Valentou.

Z činitelů světa finančního a průmyslového sluší vyzdvihnouti přítomnost presidenta České banky Union, býv. ministra Dr. Václava Schustera, presidenta Dr. h. c. Františka Křížíka, vrchního kurátora České spořitelny a býv. senátora Dr. Vladimíra Fáčka, generálního ředitele Pražské městské spořitelny Gustava Domina, vrchního ředitele Zemské banky Dr. Milera, generálního ředitele První české vzájemné pojišťovny Dr. Petra Čecha, generálního tajemníka Báňské a hutní společnosti v Třinci Dr. Julia Fürsta; za Jednotu záložen dále byl přítomen I. tajemník Dr. Illner, za Svaz záložen vrchní ředitel Karel Bébr, za Občanskou záložnu karlínskou pan Rudolf Havelka a za Pensijní ústav záložen pan Pexa.

Z ostatních hodnostářů uvádíme ministra m. s. Dr. Bohumila Vlása, býv. odborového přednostu ministerstva vnitra Dr. Emanuela Hermana-Otavského, býv. odborového přednostu ministerstva spravedlnosti a advokáta Dr. Emericha Poláka, advokáta Dr. Nesýho, generálního prokurátora v. v. Dr. Gustava Hubáčka, vicepresidenta krajského soudu v. v. Stanislava Boučka atd.

Ze zástupců studentských spolků zvlášť nutno zmíniti se o přítomnosti zástupce akademického spolku »Úhlava« pro Pošumaví v Klatovech, rodného to kraje Randova, a zástupce akademického spolku »Hlučín«.

Konečně sluší zdůrazniti četnou přítomnost zástupců denního tisku.

Akademičtí učitelé i studentstvo účastnili se v hojném počtu; přítomnost členů rodiny Randovy v čele s řed. Ing. Ivo Krulišem - Randou a velkopřům. Křížíkem dodala slavnosti ráz určité intimity.

2. Text pozvání zasláného cizozemským vysokým školám.

LECTVRIS SALVTEM

Vniversitas Carolina Pragensis viginti lustris a die, quo iuris doctor

ANTONIVS RANDA

natus est, elapsis viri clarissimi, qui veritatis, iustitiae, aequitatis amore singulari ductus et ingenii dotibus eximiis fultus iuris disciplinam adeo excoluit et optime auxit, ut Bohemorum iuris peritorum quasi pater et pontifex iuris factus sit atque non solum in natione Bohemica nomen suum immortalitati commendaverit, sed etiam apud exteris gentes famae celebritate florens complurium societatum extranearum scientias excolentium sodalicio et in universitate Bononiensi et Cracoviensi doctoris honorarii titulo sit ornatus, memoriam redintegratura

SOLLEMNIA SAECVLARIA

die XVI. mensis Octobris hora XI. in Carolini magna aula celebraturam se esse nuntiat.

Vniversitas Carolina amicitiae vinculorum haud immemor, quibus totius orbis terrarum universitates veritatis eruendae et humanitatis promovendae causa artissime coniunguntur, omnes quae in Europa sunt universitates ad sacra saecularia viri optime meriti celebranda comiter invitat.

Si universitates sororem suam studio atque amore prosequentes ad sollemnia legatos vel epistulas gratulatorias miserint, Vniversitati Carolinae gratissimum facient.

Q. B. F. F. F. S.

PRAGAE, mense Octobri
anno MCMXXXIV, qui est annus
quingentesimus octogesimus sextus
ab Vniversitate Carolina condita.

Rector Magnificus
Dr. Drachovský
Vniversitatis notarius
JUDr. Říha

3. Text děkovného dopisu cizozemským universitám
za pozdravné projevy.

VNIVERSITAS CAROLINA
VNIVERSITATI SORORI SALVTEM.

Vniversitas Carolina Pragensis e litteris gratulatoriis ad sollemnia saecularia, quibus Antonii R a n d a e, iuris doctoris et iurisprudentiae professoris praestantissimi, natalis celebratus est, comiter missis maximam laetitiam cepit gratiasque singulares agens animi benevoli testimonium haud parvi se facere libens profitetur.

Q. B. F. F. F. S.

Rector Magnificus.
Dr. D r a c h o v s k ý.
Vniversitatis notarius.
JUDr. Ř í h a.

4. Pozdravné projevy cizích universit.

Bulharsko.

Universita sofijská.

T E L E G R A M.

Rektor na Karlov universitet P R A H A.

Ot imeto na akademičeskijat savet na Sofijskijat universitet sačestvuvame i pozdravlajavame akademičeski savet na Karlovijat universitet po slučaj na 100 godišninata ot roždennieto na mnogozaslužilija slavjanski jurist Antonius RANDA.

Rektor na sofijski universitet MOLOV.

Francie.

Universita Montpellier.

UNIVERSITÉ
DE MONTPELLIER.

Montpellier, le 10 Octobre 1934.

À Monsieur le Recteur de l'Université

de PRAGUE.

L'Université de Montpellier regrette vivement de ne pouvoir envoyer à sa soeur, l'Université de PRAGUE, un délégué en vue d'assister à la commémoration de l'immortel juriste ANTONIUS RANDA: mais elle lui adresse, pour le 16 Octobre, l'assurance qu'elle sera de coeur avec elle dans l'hommage qui sera rendu à Celui qui a illustré brillamment son pays et a acquis un renom impérissable dans les études juridiques.

Universita Nancy.

UNIVERSITÉ DE NANCY.

Nancy, le 14 Octobre 1934.

L'université de Nancy à l'Université de PRAGUE.

Le 16 Octobre prochain, notre Université lorraine tiendra à honneur de s'unir en une pensée intime et affectueuse avec sa soeur l'Université de Prague, heureuse et fière de son action scientifique ininterrompue dans une Tchécoslovaquie désormais pleinement maîtresse de ses destinées.

L'Université de Nancy, et tout particulièrement sa Faculté de Droit, connaissent Antoine RANDA, ses ouvrages scientifiques, son patriotisme éclairé.

Elles savent que le Professeur Antoine RANDA, l'un des éminents fils du peuple tchèque, est le régénérateur de la littérature juridique scientifique de Bohême et le créateur de la Faculté de Droit de l'Université tchèque de Prague.

Son ouvrage sur *La Possession*, son *Droit de Propriété* et ses autres travaux sont connus de nous et, par nous, tenus en particulière estime, à raison des vues nouvelles qu'ils contiennent: leur auteur ayant su si parfaitement se saisir des sources historiques pour mieux comprendre les conditions et les exigences nouvelles de la société moderne.

Dans notre souvenir, nous ne pouvons pas oublier son action sociale bienfaisante, en particulier du soin qu'il apporta à alléger d'écrasants impôts les Caisses d'avances.

Mais, avant toutes choses, nous savons avec quelle ardeur patriotique il travailla à l'affranchissement et à la reconstitution de l'Université tchèque de Bohême; malgré quelles puissantes résistances il sut enfin l'emporter; comment, sollicité trois fois d'accepter une chaire de droit civil en d'autres Universités, il ne voulut jamais abandonner la chaire tchèque à l'Université de Prague.

Antoine RANDA a bien mérité de la Patrie tchèque, soeur et amie de la nôtre. L'Université de Lorraine s'unit de tout coeur au bel et reconnaissant hommage qui lui est ainsi rendu.

Le Recteur de l'Université de Nancy

Dr. L. BRUNTZ.

Universita pařížská.

L'UNIVERSITÉ DE PARIS

A

L'UNIVERSITÉ DE CHARLES.

Soeur aînée de l'illustre Université Charles, associée à ses joies comme à ses douleurs, l'Université de Paris est de

pensée et de coeur présente à la commémoration d'aujourd'hui, qui célèbre le centième anniversaire de la naissance d'Antoine Randa.

Il a été l'une des gloires de la science du droit au XIXe siècle. Franchissant les limites de sa patrie bohême, celles aussi de l'Empire dont le glorieux royaume de Charles IV était devenu une partie, son nom, ses idées, ses théories, ses créations, appartiennent au patrimoine juridique commun de l'Europe et de l'univers. En lui, l'homme valait le savant. Sa vie est un modèle de désintéressement, de probité et d'honneur. Patriote ardent, il a voulu servir son peuple dans tous les domaines par les armes de la justice et du droit, et nous ne saurions oublier la part éminente qu'il a prise à l'organisation de cet admirable réseau de crédit mutuel populaire qui a été l'une des forces de la nation tchèque.

Nous n'oublions pas non plus, et la cérémonie d'aujourd'hui nous rappelle avec une force particulière ce souvenir, que Randa n'a pas été seulement l'une des gloires de votre Université, mais en vérité l'un de ses fondateurs à nouveau, que Randa n'a pas été seulement l'une des gloires de votre un des initiateurs de la restauration, en 1882, d'une tradition demi-millénaire. Il l'a été non seulement grâce à la gloire qu'il répandait sur son Université, mais par une action méthodique et réfléchie, inspirée de sa fierté nationale, soutenue par la haute autorité que lui avaient value et son savoir et son caractère. L'Université restaurée est devenue l'un des plus puissants foyers de votre renaissance politique et nationale. En servant la science, Randa servait ainsi en même temps son pays et sa nation. Quel plus bel éloge pourrait souhaiter un savant, quel plus magnifique hommage pourraient lui rendre, en une commémoration telle que celle d'aujourd'hui ses disciples, ses compatriotes, tous ses admirateurs?

Paris, le 13 Octobre 1934.

LE RECTEUR

Président du Conseil de l'Université
de Paris.

Italie.

Universita messinská.

R. UNIVERSITÀ

di

MESSINA.

Messina, 11 Ottobre 1934-XII.

Impossibilitato ad intervenire alle cerimonie solenni in memoria dell'insigne Maestro Antonio Randa nè potendo delegare alcun altro Professore a causa degli esami in corso, esprimo alla S. V. M., anche a nome del Corpo Accademico, le più fervide espressioni di adesione alla commemorazione, insieme coi migliori voti augurali per cotesta vetusta ed insigne Università.

IL RETTORE
Emanuele Oliveri.

Universita neapolská.

R. Università di Napoli

Napoli, 12-10-934-XII.

Il Rettore

Rettore Università Carolina

P R A G A.

Pregola rappresentare l'Università di Napoli alla celebrazione del natalizio di ANTONIO RANDA.

Questa Università e particolarmente la sua Facoltà Giuridica ammirano le opere civilistiche onde è assicurata la più luminosa fama al grande giurista boemo e aderiscono con senso di doveroso omaggio alle solenni onoranze che gli saranno tributate il 16 corr. nell'insigne Università Carolina.

IL RETTORE.

Universita Padova.

R. UNIVERSITÀ DI PADOVA

Il Rettore. Padova, 13 Ottobre 1934 = A. XII.
Al Magnifico Rettore
dell'Università Carolina di

P R A G A.

Chiarissimo Collega,

L'antico Ateneo Patavino accoglie con gioia la gradita offerta di unirsi alla gloriosa Università di Carlo IV. nel

momento in cui vengono tributate giuste onoranze a Colui che ben meritò, per le sue grandi doti di uomo e di studioso, il nome di padre della Giurisprudenza cecoslovacca.

L'Università di Padova, particolarmente vicina alla consorella praghese nell'antica comune missione di civiltà, sente di onorare in ANTONIO RANDA non solo il Grande Boemo, ma anche un figlio della grande Famiglia, che al di sopra di ogni confine perpetua nel tempo il nome augusto dei giuristi di Roma.

IL RETTORE
Carlo Anti.

Universita římská.

R. UNIVERSITÀ DI ROMA

Fondata il 20 Aprile 1303

Palazzo della Sapienza.

Roma, addì 11 Ottobre 1934, XII.

L'Ateneo Romano invia l'adesione più fervida alle solenni onoranze che saranno tributate all'illustre giurista Antonio Randa per il centenario della sua nascita.

Con osservanza

IL RETTORE.

Jugoslavie.

Universita ljublańská.

TELEGRAM.

Rektorat Karlove univerze P R A H A.

Univerza kralja Aleksandra prvega v Ljubljani se svečanostni stoletnici Antonina RANDE z največjim spoštovanjem klanja spominu in delu velikega učenjaka bratskega českoslovačkega naroda.

Rektor R A M O V Š.

Mad'arsko.

Universita budapešťská.

TELEGRAM.

Magnifico rectori universitatis Carolinae P R A H A.

Senatus et facultas iuridico politica universitatis PAZMANIANAE collegiali studio salutant universitatem Caroli-

nam sollemnia saecularia celebrantem nativitatis doctoris
celeberrimi Antonii R A N D A.

Dr. KENYERES rector.

Německo.

Universita berlínská.

Der Rektor
der
FRIEDRICH-WILHELMS-UNIVERSITÄT.

BERLIN, den 15. Oktober 1934
C. 2, Kaiser-Franz-Joseph-Platz.

Der Universitas Carolina Pragensis

spricht die Friedrich-Wilhelms-Universität Berlin zur Säku-
larfeier Anton R a n d a s ihre besten Wünsche aus. Anton
Randa ist namentlich durch seine Studien über Besitz und
Eigentum mit der Entwicklung der deutschen Rechtswissen-
schaft und Gesetzgebung des 19. Jahrhunderts eng verbun-
den. Als angesehener Schüler Ungers, der in Österreich den
Anschluß an Savigny gefunden hatte und dadurch entschei-
dend auf die Entwicklung des Rechts der Gesamtmonarchie
einwirkte, hat Randa mit kräftiger Hand die Fackel fortge-
tragen, welche ihm sein Meister gereicht hatte, und er hat
dabei nicht nur die römischen, sondern auch die germani-
schen Rechtsgedanken in den Kreis seiner Betrachtung ge-
zogen. Wir bewahren Randa, der noch der alten gemeinsamen
Prager Universität angehört hat, ein dauerndes hochach-
tungsvolles Gedächtnis.

Die Friedrich-Wilhelms-Universität Berlin.

Universita Bonn.

Rhein. Friedr. Wilh. Universität
Der Rektor.

Bonn, der 12. Oktober 1934.

Für die freundliche Einladung zu der 100jährigen Ge-
dächtnisfeier des Antonius Randa sage ich im Namen der
Rheinischen Friedrich Wilhelms-Universität Bonn verbind-
lichsten Dank. Der Rektor unserer Universität ist mehrere

Tage von Bonn abwesend und daher leider verhindert, der Einladung zu folgen. Mir selbst ist es ebenfalls nicht möglich, an der Feier teilzunehmen, da ich zu dieser Zeit anderweitig verpflichtet bin. Ich wünsche der Feier einen schönen Verlauf.

Universita Erlangen.

Der Rektor
der Universität E r l a n g e n.

Erlangen, den 12. Oktober 1934.

An

die Carls-Universität

P r a g.

Eure Magnifizenz!

Die Erlanger Universität sendet der Prager Universität die besten Wünsche für einen schönen Verlauf der Feier zu Ehren des Gedächtnisses von Professor R a n d a, der namentlich durch sein Werk über Besitz sich großes wissenschaftliches Ansehen über die Grenzen seines Vaterlandes hinaus erworben hat.

Universita Heidelberg.

T E L E G R A M.

Universita Karlova P R A H A.

Anlaesslich der Hundertjahrfeier fuer Antonius RANDA gedenkt der Karlsuniversitaet Prag die juristische Fakultaet Heidelberg und entbietet Gruesse und Glueckwuensche.

E N G I S C H, Dekan.

Universita Kolín n. R.

T E L E G R A M.

Universität Karolina Praha.

Die Universitaet Koeln entbietet der Universitas Carolina Pragensis anlaesslich der 100. Wiederkehr des Geburtstages von Antonius Randa die herzlichsten Glueckwuensche in dankbarem Gedenken der grossen Verdienste, die sich dieser hervorragende Lehrer und Forscher um die Weiterbildung des gemeinen Rechts zu einem den damaligen deutschen Beduerfnissen entsprechenden Verkehrsrecht erworben hat.

Universita mnichovská.

Rektorat
der Ludwig-Maximilians-Universität
München.

München, 11. Oktober 1934.

An

das Rektorat der Carolus-Universität

P r a g.

Für die freundlichen Einladung zur Gedächtnisfeier für Professor Dr. Antonius R a n d a am 16. ds. Mts. sage ich verbindlichsten Dank. Leider bin ich nicht in der Lage eine Vertretung zu entsenden. Ich bitte daher auf diesem Wege meine herzlichsten Wünsche für einen schönen und erheben- den Verlauf der Feier entgegen zu nehmen.

Universita Münster.

T E L E G R A M.

Universität P R A G.

Die Westfaelische Wilhelmsuniversitaet Muenster gruesst ihre altehrwuerdige Schwester, die universitas Carolina pra- gensis, und preisst sie anlaesslich des hundertsten Wieder- kehr des Geburtstages Anton von RANDA gluecklich, dass sie einen Mann wie RANDA, der als Jurist ausgezeichnete Geistesgaben mit selten anzutreffender Wirklichkeitsnaehe verband, als langjaehriger Politiker die nationalen Belange mit Wuerde und Zaehigkeit zu vertreten wusste, als Mensch nur der Gerechtigkeit und Wahrheit diene, solange zu den ihren hat zaehlen duerfen.

Der Rektor NAENDRUP.

Universita vratislavská.

T E L E G R A M.

Universität Carolina Praha.

Am 100. Geburtstage ihres berühmten früheren Mit- gliedes Anton Randa begrünnen wir die Universität Prag in ehrendem Gedenken an diesen bedeutenden Forscher und hervorragenden Mann, der zu den grössten Juristen seines Vaterlandes zählt.

Universität Breslau, der Rektor Walz.

Universita Würzburg.

TELEGRAM.

Rektor der Karolinischen Universitaet P R A H A.

Universitati Carolinae Pragensi sollemnia saecularia in
memoriam viri clarissimi Antonii R A N D A I. U. D. cele-
branti gratulatur coetus iuridico-politicus universitatis
Iuliae-Maximilianeae Herbipoli die 16. mensis octobris 1934.

O E T K E R, Dekan.

Nizozemí.

Universita amsterodámská.

UNIVERSITEIT
VAN
AMSTERDAM.

UNIVERSITATI CAROLINAE PRAGENSI
UNIVERSITAS STUDIORUM AMSTELODAMENSIS
SALUTEM DICIT.

Quam vehementer optaverimus ut ex collegis nostris nonnullos delegare possemus, qui per dies festos caeremoniae vestrae sollemni interessent, exprimere difficile est verbis. Quid enim gaudio plenius, quid ad amicitiam redintegrandam aptius, quam in ipsis ut ita dicamus scientiarum artiumque liberalium cunabulis memoriam opusque redintegrare viri clarissimi Antonii Randae, qui patriae decus, scientiae gloria, omnium nostrum exemplum immortale fuit? Eo ipso autem tempore munera officiaque academica omnes nos sunt retentura.

Quam ob rem precamur, ne Universitatis Amstelodamensis salutationes gratulationesque dedignari velit, optamusque quam maxime, ut feriae vestrae illustrissimorum hospitem frequentia et omnium convivarum conventus festivitate gloriosissimae et in omne tempus memorabiles sint futurae.

Dabamus Amstelodami nonis octobris anni MCMXXXIV.

Senatus ab actis.

Rector Magnificus.

Polsko.

Universita krakovská.

T E L E G R A M.

Universitas Carolina Pragensis P R A H A.

Universitatis Carolinae Pragensis professoribus et omnium gentium viris doctis die XVI mensis octobris Antonii RANDAE, viri clarissimi, iuris periti excellentissimi, sollemnia saecularia celebrantibus adiungunt sese universitatis Iagellonicae Cracoviensis rector et facultatis iuridicae, quae olim Antonium RANDAM doctoris honorarii titulo ornavit, professores.

Universita Lvovská.

Lwów, dnia 12 października 1934.

Do

Jego Magnificencji

P a n a R e k t o r a

K A R L O V Y U N I V E R S I T Y

w P r a d z e.

Z okazji Uroczystego Obchodu 100-letniej rocznicy urodzin Profesora Antoniego R A N D A mam zaszczyt imieniem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie i własnym wyrazić hołd pamięci Znakomitego Uczzonego Prawnika.

Rakousko.

Universita Innsbruck.

Innsbruck, am 11. Oktober 1934.

An die

K a r l o v a U n i v e r s i t a,

P r a h a.

Zur Feier des hundertjährigen Geburtstages von Anton R a n d a, die Sie am 16. Oktober begehen, bringen wir unsere herzlichsten Wünsche dar.

Anton R a n d a hat durch seine Werke viel zum wissenschaftlichen Bau beigetragen, der auf den Fundamenten des Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuches und des Allgemeinen Deutschen Handelsgesetzbuches im Laufe von Generationen errichtet wurde. Solange dieses stolze Bauwerk bestehen bleibt, dass unter seinen Dache heute noch mehrere

Nationen vereinigt, wird auch R a n d a's Werk und sein Name über seine engere Heimat hinaus wirken.

In diesem Sinne nehmen wir mit Ihnen im Geiste an der festlichen Begehung des Erinnerungstages teil.

Der Dekan
der Juristischen Fakultät.

Der Rektor
der Universität Innsbruck.

Universita štýrský Hradec.

Der Rektor
der Karl Franzens-Universität
in Graz.

Graz, den 13. October 1934.

Seiner Magnifizenz

dem Herrn Rektor der Karls-Universität

in P R A G.

EUER MAGNIFIZENZ!

Die Universität GRAZ hat mit kollegialem Dank die ehrende Einladung zur Feier des hundertsten Geburtstages von Anton R a n d a entgegengenommen. Sie bedauert wegen der Kürze der zu Gebote stehenden Frist keinen Vertreter entsenden zu können, sie will aber wenigstens auf diesem Wege ihrer Verehrung Ausdruck verleihen, die sie für den großen Juristen hegt, dessen Andenken in diesen Tagen von der Prager Universität erneuert wird. War doch RANDA nicht nur ein bedeutender Forscher auf dem Gebiete des gemeinen Rechtes, sondern hat auch grundlegend mitgearbeitet an jener Gesetzgebung, die noch heute dem Bundestaat Österreich und der tschechoslovakischen Republik gemeinsam ist und hat durch seine bahnbrechenden Werke aus dem österreichischen Zivilrechte und dem Handelsrechte beigetragen zur Blüte der Wissenschaft des Privatrechtes. Seine Verdienste werden auch an unserer Universität nie vergessen werden.

Der Rektor:

Rabl.

Universita vídeňská.

TELEGRAM.

Carolinische Universitaet in Praha.

Anlaesslich der Feier zu Ehren Antons v. Randa gedenkt die juristische Fakultaet der Universitaet Wien in Dankbarkeit der unvergaenglichen Verdienste des grossen Gelehrten. — Prodekan Degenfeld.

Rumunsko.

Universita Jasy.

MINISTERUL INSTRUCIUNII PUBLICE, AL CULTELOR
SI ARTELOR UNIVERSITATEA MIHAILEANA DIN IASI.

RECTORATUL.

UNIVERSITAS MICHAELINA IASSIENSIS
UNIVERSITATI CAROLINAE PRAGENSI
SALUTEM.

Ad sacra saecularia

Antonii Randa,

viri di iure colendo optime meriti, pontificis et quasi patris Bohemorum iuris peritorum, quae vos die XVI mensis Octobris memoriam clarissimi viri redintegraturi celebratis, sororis nostrae dierum sollemnium memores et participes vobis amicissime congratulamur.

Quod bonum, felix faustumque sit.

Rector

Universitatis notarius

Iassis
die XIV mensis
Octobris, anno
MCMXXXIV.

španělsko.

Universita Valladolid.

UNIVERSIDAD DE VALLADOLID.

HISPANIA.

Universitas Studii Vallisoletani.

Rector ac Clastrum eiusdem Academiae vobis, magnifice Rector Senatusque perillustris Universitatis Carolinae

Pragensis, salutem dicunt et magnas gratias agunt propter vestram studiosissimam invitationem, ut unum e numero nostrum delegemus, qui eis sollemnibus saecularibus intersit, quibus vicesimum natalis clarissimi viri Antonii Randa lustrum celebrare statuistis.

Haec antiqua Universtas Pinciana maxime gratulatur totius orbis terrarum universitatibus magnam memoriam illius scientiae luminis atque ingenii prodigii colere et eius nomen honorare. Sed quod nullum nostrae Universitatis legatum mittere possumus, vestrum Praesidem oramus atque obsecramus, ut in eis feriis natalitiis nostras vices gerere velit.

Vallisoleti VI. a. Id. Oct. anno Domini MCMXXXIV.

Rector Universitatis.

Universitatis a secretis.

Švédsko.

Universita štokholmská.

T E L E G R A M.

Karolinische Universitaet P R A H A.

Universitas litterarum Holmiensis universitati Carolinae Pragensi hodie sollemnia saecularia in memoriam clarissimi iurisprudentiae Bohemicae principis celebranti ex animo gratulatur.

S. T U N B E R G, rector.

švýcarsko.

Universita basilejská.

UNIVERSITÄT BASEL.

Rectorat.

Universitatem Carolinam Pragensem,

praeclarissimi magistri, doctissimi iurisconsulti memoriam hodie celebrantem, Universitas Basiliensis ex animo salutatur.

A n t o n i u s R A N D A, quem Bohemorum iuris peritorum quasi patrem appellatis, amore ductus aequitatis iustitiaeque magno opere vigentis scientiam iuris auxit, eamque disquirendo non solum de iuris patriae historia, sed etiam de iure Romano, omnium iurisprudentiae humanarum

nationum fundamento, excellenter adiuvit. Eum Helveticum etiam ius spectavisse grato animo recordamur.

Quapropter vobiscum veneratione nos illustrissimi illius viri coniunctos esse profiteamur.

Dabamus Basilea mense Octobri anni MCMXXXIV.

Rector et Senatus Universitatis
Basiliensis.

Alf. Labhardt.

Universita curyšská.

Universität
Zürich.

Zürich, den 9. Oktober 1934.

An

den Herrn R e k t o r der Karls-Universität

P r a g.

Sehr verehrter Herr Rektor,

im Namen der Universität Zürich beehre ich mich, Ihnen für die freundliche Einladung zu Ihrer Feier für Anton R a n d a herzlich zu danken. Da wir zu gleicher Zeit unser Wintersemester beginnen, sind wir leider nicht in der Lage, einen Delegierten abzuordnen. Umsomehr drängt es uns, Ihnen auf diesem Wege von Herzen gutes Gelingen der Feier zu wünschen, die Sie zu Ehren des grossen Juristen begehren.

In vorzüglicher Hochachtung

der R e k t o r

der Universität Zürich.

Universita Freiburg.

RECTOR

UNIVERSITATIS FRIBURGENSIS.

Friburgi Helvetiorum, die 12 mensis
Octobris 1934.

Rectori Magnifico illustrissimoque Senatui
Universitatis Carolinae Pragensis

S. P. D.

Rector et Senatus Universitatis Friburgensis Helv.

Nobilissimae atque antiquissimae Universitati Carolinae Pragensi rite celebranti sollemnia saecularia viri cum multis virtutibus insignis tum de Bohemorum iure exquirendo

meliusque cognoscendo maxime meriti Antonii R a n d a ante
 hos centum annos nati gratulans pro incolumitate ac pro-
 speritate Almae Matris Carolinae vota piissime nuncupat.

Universitatis Friburgensis Helvetiorum

Rector

Henricus a Diesbach.

Universita Lausanne.

UNIVERSITÉ DE LAUSANNE.

LE RECTEUR.

Lausanne, le 11 octobre 1934.

Très éminent Collègue

Au nom de l'Université de Lausanne, je m'empresse de
 vous remercier de votre aimable invitation à la cérémonie
 du centenaire de la naissance de l'illustre Antonius Randa.

A son grand regret, l'Université de Lausanne ne pourra
 pas avoir le privilège de se faire représenter à cette cérémonie
 solennelle, qui aura lieu à un moment où le semestre d'hiver
 aura déjà commencé. Mais, de tout coeur, elle se joint
 à l'hommage pieux que l'Université de Prague se prépare
 à rendre à l'un de ses fils qui ont le plus glorieusement servi
 leur Patrie.

Veillez agréer, très éminent Collègue, l'assurance de
 mes sentiments les plus distingués.

Le Recteur de l'Université de Lausanne
 André Mercier.

Velká Britanie.

Universita Cambridge.

TELEGRAM.

Rector Caroline University, PRAHA.

Cambridge University cordially participates R a n d a
 centenary.

Vicechancellor.

Universita Glasgow.

The University, Glasgow.
16 October 1934.

RECTOR MAGNIFICUS,
Universita Karlova,
PRAHA,
Bohemia.

Sir,

On behalf of the University of Glasgow I have to acknowledge your invitation to send representatives to the Celebrations of your University due to take place to-say. It is much regretted that the letter did not reach our hands in time to enable us to make arrangements for our being represented at the Ceremonial.

May I offer to you my cordial good wishes on the auspicious occasion?

I am, Sir,

Your obedient Servant,

J. R. Currie,
Senatus Scriba.

Universita londýnská.

From UNIVERSITY OF LONDON,
THE PRINCIPAL. South Kensington,

LONDON, S. W. 7
9 October 1934.

Dear Sir,

I have to thank you for your invitation to the University of London to participate at the Celebrations in connexion with the Centenary of the birth of Antonius Randa, to be held at the Caroline University of Prague on 16 October 1934.

It is much regretted that it will not be possible for the University to send delegates to Prague, and I beg that you will convey to the Caroline University of Prague the congratulations of the University of London on an occasion of such interest to all those connected with the study of Law throughout the world.

Universita Oxford.

UNIVERSITY REGISTRY
OXFORD.

October 9, 1934.

Dear Sir,

The invitation to this University to be represented at the celebrations in connexion with the Centenary of Antonius Randa did not reach me until yesterday morning. As the University is still in Vacation I regret to say that it is not possible for this University to be represented or even to send you a formal congratulatory epistle. The Vice-Chancellor has, however, asked me to state that he sends you his personal best wishes for the success of the ceremony which is being arranged in honour of so famous a man, and his regret that no more formal message is in the circumstances possible.

Dodatně došel přípis od university v Debrecíně.

UNIVERSITAS DEBRECENIENSIS DE STEPHANO
TISZA NOMINATA IN HUNGARIA.

S. P. D.

Gratias Vobis plenissimas ex imo corde agimus, quod ad sacra saecularia celebranda viri singulari doctrina praeclarissimi piaeque memoriae ANTONII RANDA etiam nos invitavistis. Utinam quo plures nostrum sollemnibus concelebrandis interesse quirent, sed iniquum ob statum patriae calamitatibus afflictæ adempta est nobis ad Vos proficiscendi facultas. At vestrum gaudium simul et nostrum est, nam absentes et procul esse coacti fraternis animis proximi sumus.

Gratulationes nostras exhibendo die celebrationis haud immemores virtutum professoris doctissimi erimus.

Dabamus Debrecini die 13. mensis Octobris anni 1934.

Rector Universitatis.